

Kan je achterop een scooter iemand doodrijden?

De uitspraak

Als je samen vlucht na een overval, kan je ook samen iemand doodrijden.

Door onze redacteur Folkert Jensma

De Zaak.

Twee mannen gaan op één scooter op weg om een hotel te overvallen. Dat mislukt omdat ze bij het hotel politie tegenkomen. Ze slaan op de vlucht, rijden door rood en scheppen op een zebrapad een voetganger die daardoor overlijdt. De mannen worden in hoger beroep voor voorbereiding van een gewapende overval of afpersing veroordeeld tot 24 en 18 maanden celstraf, waarvan 3 voorwaardelijk. Beiden zeggen dat de ander de scooter bestuurde. In hoger beroep worden ze van het veroorzaken van een dodelijk ongeval vrijgesproken. Technisch of getuigenbewijs ontbreekt om vast te stellen wie achterop zat en wie stuurde. De dader is daarmee onbekend.

Waarom draait deze zaak?

Kunnen beiden niet tóch worden veroordeeld, maar dan als ‘medepleger’? Volgens vaste rechtspraak is daarvoor nodig dat de verdachten overleg plegen of samenwerken bij het misdrijf – in dit geval het doodrijden van de voetganger.

Het hof vond niet dat daarvan sprake was. De rollen van beide verdachten moeten dan ‘volledige inwisselbaar’ zijn: ze moesten evenveel hebben gedaan om het ongeval te veroorzaken. Dat was hier niet zo. Er zat onmiskenbaar één persoon achterop, die duidelijk minder te zeggen had over snelheid en koers van de scooter dan de bestuurder. Om te kunnen straffen was het voor het hof essentieel om vast te stellen wie aan het stuur zat. Aan de voorwaarden voor medeplegen is dus niet voldaan.

De dood van de voetganger bleef dus onbestraft?

Daar leek het op. Het hof zei deze uitkomst „onbevredigend” te vinden, maar niet anders te kunnen. De bestuurder moet bekend zijn, en zo niet, dan moeten beide deelnemers aan het feit precies hetzelfde aandeel hebben gehad. Er moet een „bewuste en nauwe samenwerking” zijn geweest. Als die er niet is, kan iedere bijzitter op een motor automatisch strafrechtelijk aansprakelijk worden voor het gedrag van de bestuurder, en dat is ongewenst.

Wat zegt de Hoge Raad?

Je moet de verantwoordelijkheid voor de aanrijding zien in de context van de planning voor de gehele criminele onderneming. De nauwe samenwerking tussen de twee kan behalve op de hotel-overval ook betrekking hebben gehad op een eventuele gezamenlijke vlucht. Ook gezien hun directe reactie op de aanwezigheid van politie bij het hotel: wegwezen. De rechter had dat moeten uitzoeken – en niet de dodelijke aanrijding als apart feit moeten behandelen. Het is voor medeplegen bovendien niet nodig dat steeds sprake is van ‘volledig inwisselbare rollen’ van de deelnemers aan het misdrijf. Deze zaak moet dus opnieuw inhoudelijk worden beoordeeld. Een veroordeling, ook voor de dodelijke aanrijding, is dichterbij gekomen.

Wat de experts zeggen

‘Dit oordeel is vernietigend voor het gerechtshof’

Bij de rubriek De Uitspraak geven deskundigen van het *Nederlands Juristenblad* commentaar dat in zijn geheel op nrc.nl/rechtenbestuur is na te lezen.

Deze week komt het commentaar van **Robert Jansen**, docent strafrecht aan de Vrije Universiteit in Amsterdam en **Anne Postma**, docent strafrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Robert Jansen noemt het oordeel van de Hoge Raad in deze zaak vernietigend voor het gerechtshof. Tegelijk beschouwt hij de uitspraak als bevestigend. „Het bijzondere in deze zaak is dat de vlucht op de scooter waarschijnlijk wel was ingecalculeerd, zij het niet op dat moment (vóór de overval). Volgens het Hof is de bestuurder daarmee afgeweken van het plan, maar de Hoge Raad vindt dat onbegrijpelijk. Het kwam weliswaar als een verrassing dat de bestuurder vóór de overval op de vlucht moest slaan, maar het vluchten op zichzelf was niet zo onwaarschijnlijk dat het geen onderdeel uitmaakte van het gezamenlijke plan het hotel te overvallen.”

Anne Postma merkt op dat de Hoge Raad vaker meerdere delicten laat vallen onder ‘bewuste en nauwe samenwerking’ die voor medeplegen nodig is. „Zo kan het gezamenlijk plan om een gewapende overval te begaan, het bezit van een daartoe bestemd vuurwapen omsluiten. Dat slechts een van de medeplegers het wapen in handen heeft gehad, staat daaraan niet in de weg – in een dergelijk geval loont het voor verdachten niet om elkaar te beschuldigen van wapenbezit. De samenwerking ten aanzien van het ene delict kan dus doorwerken in een daarmee samenhangend strafbaar feit.”

Dit artikel is verschenen in het NRC Handelsblad van maandag 20 januari 2014 op pagina 8 & 9